TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU 1950 SONRASI TÜRK TİYATROSU

1950 SONRASI TÜRK TİYATROSUNUN GENEL ÖZELİKLERİ

• 1940 yılından itibaren yaşanan toplumsal, ekonomik ve siyasal değişimler edebiyatımızı ve tiyatromuzu etkilemiştir.
• Devlet tiyatroları açılmıştır.
• 1958'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde bir tiyatro enstitüsü kurulmuştur.
• 1960-1980 yıllarında özel tiyatroların sayıları artmıştır.
• 1960'lar Türk tiyatrosunun parlak dönemidir.
• Oyun yazarları bu dönemde, toplumsal sorunları işleyen başarılı örnekler sunmuşlardır.

1970 SONRASI TÜRK TİYATROSUNUN GENEL ÖZELİKLERİ

• Bu dönem Türk tiyatrosu, 1960'larda başlayan geleneğin bir devamı niteliğindedir.
• Bu dönemde oyun yazarlığında eski kuşakla beraber yeni bir yazar kuşağı da yetişmiştir. Güngör Dilmen, Melih Cevdet Anday, Orhan Asena, Adalet Ağaoğlu, Başar Sabuncu, Necati Cumalı, Recep Bilginer, Cahit Atay, Turan Oflazoğlu, Refik Erduran, Ülker Köksal, Nezihe Araz bu dönemin önemli yazarlarıdır.
• Tarihî, sosyal ve siyasi anlamda önemli bir süreç olarak kabul edilen bu dönemde Türk tiyatrosu öz, teknik, biçim ve oyun yazarlığı açısından büyük gelişme gösterir.
• Epik (*Keşanlı Ali Destanı*) ve uyumsuz *(Mikadonun Çöpleri)* tiyatro oyunları kaleme alınmıştır.
• Bu dönemde oyunlarda tema çeşitliliği artmıştır. Oyunlarda genellikle dönemin toplumsal sorunları, tarih-masal-efsane atmosferinde dile getirilen iyilik-kötülük karşıtlığı ve iktidar mücadelesi gibi temalar ele alınır.
• Oyunların birçoğu köylü, işçi, kadın vb. sorunlarını "toplumcu gerçekçi" bir gözle ele alan oyunlardır.

1980 SONRASI TÜRK TİYATROSUNUN GENEL ÖZELİKLERİ

• Ekonomik ve siyasal nedenlerle bazı yazarlar oyun yazmaya ara vermişlerdir.
• Tiyatro, 1960 ve 1970'lerdeki ivmeli gelişmesini bu dönemde gösteremez.
• Güldürü oyunları, eğlencelik oyunlar bu dönemde daha çoktur.
• Oyunlarda güncel ve toplumsal konulardan uzaklaşılarak tarihî ve gündelik konular ön plana çıkarılır.

MİDAS'IN ALTINLARI

Frigya Kralı Midas; altına ve paraya tutkuyla bağlı, cimri biridir. Varı yoğu altınlarıdır. Hayatta altınlarından daha çok sevdiği başka bir şey yoktur. Midas bu uğurda simya ilmine merak salar ve uzun yıllar sarayında simyacılar çalıştırır. Ancak simyacılar, amaçlarına ulaşamazlar. Kızı da veziri de Midas'ın içinde bulunduğu bu durumdan şikâyetçidirler. Çünkü Midas; kızına gereken ilgiyi göstermeyen bir baba, halkını düşünmeyen ve onları ağır vergiler altında ezen bir kral konumundadır. Bu sırada Tanrı Dionisos, Dionisos'un hem hocası hem can yoldaşı olan Silenos ve Silenos'un keçileri Frigya ülkesinin başkenti Gordium'a doğru ilerlemektedir. Bunu bir oduncudan haber alan Midas, hemen plan yapar ve Silenos'u hileyle ele geçirir. Dionisos, Silenos'u kaybettiği için üzgündür. Midas, Silenos'la bir anlaşma yapar. Buna göre Silenos, saraydan istediği bir şeyi alabilecektir. Midas da Silenos aracılığıyla Dionisos'tan almayı planladığı şeye kavuşacaktır. Midas, bir yolunu bulup Dionisos'u çağırır ve ona Silenos'un yerini bildiğini söyler. Bu haberle Dionisos sevinir ve Midas'ı ödüllendirmeye karar verir. Midas, Tanrı Dionisos'tan kendisine dokunduğu her şeyi altına dönüştürebileceği tanrısal bir güç vermesini ister. Dionisos, Midas'ın bu isteğini gerçekleştirir. Midas'la yaptığı anlaşma doğrultusunda Silenos, Midas'ın kızını ister. Midas bunu kabul etmek istemez ama Silenos kızı sarhoş edip etkisi altına aldığı için kız, Silenos'u seçer. Durum böyle olmakla birlikte Midas elde ettiği güçten dolayı çok mutludur.

Güngör DİLMEN, Toplu Oyunları I

Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosunun önemli temsilcilerinden Güngör Dilmen'in *Midas'ın Altınları* adlı eserinden alınmıştır. Midas'ın Altınları, Midas Üçlemesi olarak bilinen tiyatro eserlerinin ikincisidir. Yazarın bu üçlemesinde yer alan oyunlar şunlardır: *Midas'ın Kulakları, Midas'ın Altınları, Midas'ın Kördüğümü.*

Güngör Dilmen, kimi zaman tarihten kimi zaman mitolojiden yola çıkarak günümüz sorunlarına uzanan oyunlar ortaya koymuştur. Dilmen; *Midas'ın Altınları*'nda da Dionisos'u, keçileri ve Silenos'u olaya dâhil ederek Yunan mitolojisinden yararlanmıştır. Yazar, 1968'de kaleme aldığı *Midas'ın Altınları*'nda gözü para ve altından başka bir şey görmeyen Frigya Kralı Midas'ın altın tutkusunu konu edinmiştir. Eserde kralın bu tutkusu, önce kendini ve yakın çevresini sonra da halkı olumsuz etkilemiştir. Kral Midas'ın gücünü göstermek için halkı toplamasında halkı da tutkularına alet etme isteği yatar. "Altın altın... Kişisel tutkuma/toplumsal bir giysi giydirebilirim." sözleri bunları doğrulamaktadır.

GÜNGÖR DİLMEN

Cumhuriyet Dönemi tiyatro yazarlarındandır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Filoloji Bölümünü bitirdi. Bir dönem Amerika'da tiyatro öğrenimi gördü. Öğretmenlik, çevirmenlik, İstanbul Şehir Tiyatrolarında başrejisör yardımcılığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. Tiyatro alanında yaptığı çalışmalarıyla tanınan Dilmen, eserlerinde genellikle tarihî ve mitolojik konulara yer verdi. Bireyin çevresi ve toplumla olan çatışmasını verirken özellikle kendi kendisiyle yaşadığı çatışmaları yansıtmadaki başarısıyla dikkatleri çekti. Oyunlarındaki şiirsel yön, eleştirel özellikler, espri gücü oyuncular ve tasarımcılar için zengin bir malzeme kaynağı oldu. Yazarı başarılı kılan önemli özelliklerden biri de eserlerindeki derin ve anlamlı mizahi anlatımdır. İlk eseri Midas'ın Kulakları ile büyük beğeni toplayan yazar, ardından Avcı Karkap adlı eserini yazdı. Ayak Parmakları, Canlı Maymun Lokantası, Kurban, Akad'ın Yayı, Midas'ın Altınları, İttihat ve Terakki, Midas'ın Kördüğümü, Ben Anadolu, Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını, Troya İçinde Vurdular Beni yazarın tiyatro türündeki eserlerinden bazılarıdır. Masalları ve tiyatro çevirileri de olan yazarın Mavi Orman ve Kuyruklu Masallar gibi çocuk oyunları da vardır.

SORULAR

1.
I. Özellikle 1950 sonrasında tiyatro türünde gelişme yaşanmıştır.
II. Bireysel, toplumsal, evrensel pek çok konu işlenmiştir.
III. Eserler genellikle sahne tekniğine uygun değildir.
IV. Yazarlar sanatı, halkı eğitmek için bir araç olarak kullanmışlardır.
V. İç konuşma, diyalog, gösterme gibi anlatım tekniklerinden yararlanılmıştır.

Yukarıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri Cumhuriyet Dönemi tiyatrosu için <u>söylenemez</u>?

A)I ve II
B)I ve V
C)II ve III
D)III ve IV
E)IV ve V **Cevap: D**

2.
(I)Tiyatro alanında yaptığı çalışmalarıyla tanınan Dilmen, eserlerinde genellikle tarihî ve mitolojik konulara yer verdi.(II) Bireyin çevresi ve toplumla olan çatışmasını verirken özellikle kendi kendisiyle yaşadığı çatışmaları yansıtmadaki başarısıyla dikkatleri çekti.(III) Oyunlarındaki şiirsel yön, eleştirel özellikler, espri gücü oyuncular ve tasarımcılar için zengin bir malzeme kaynağı oldu. (IV) Yazarı başarılı kılan önemli özelliklerden biri de eserlerindeki derin ve anlamlı mizahi anlatımdır. (V) İlk eseri Canlı Maymun Lokantası ile büyük beğeni toplayan yazar, ardından Avcı Karkap adlı eserini yazdı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

A) I. B) II.
C) III. D) IV.
E) V. **Cevap: E**

3.
Çatışma, dramatik eserde önemlidir, çünkü olaylar dizisi, oyun içinde birbirine karşıt tarafların karşılıklı çatışmasından doğarak gelişmektedir. Çatışma ile oyunun başkişisi olan karakter arasındaki ilişki, dramatik çatışma açısından önemli olan diğer bir konudur. Çünkü bir dramatik eserde çatışma, öncelikle karakter üzerinden yaratılmaktadır. Bu nedenle oyunun başkişisi olan karakter, bir amaca sahip olmalı, bu amaç doğrultusunda ne pahasına olursa olsun, sonuna dek savaşmalıdır. Bu yönde bir irade göstermeyen ve mücadele etmeyen kahramanın yaratacağı dramatik çatışma, yeterince güçlü ve etkili olamayacağından, dramatik yapıdaki eser çökecek; başarısız olacaktır.

Bu paragraftan dramatik eserlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>çıkarılamaz</u>?

A) Yalnızca bir olay değil olay örgüsü söz konusudur.
B) Karakterler güçsüz de olsa çatışma etkili bir şekilde yansıtılabilir.
C) Karakterler ana ve yardımcı karakterler olarak ikiye ayrılır.
D) Başkahraman eserin başarısını etkileyen önemli bir etmendir.
E) Çatışma en az iki kişi arasında gerçekleşir.

Cevap: B